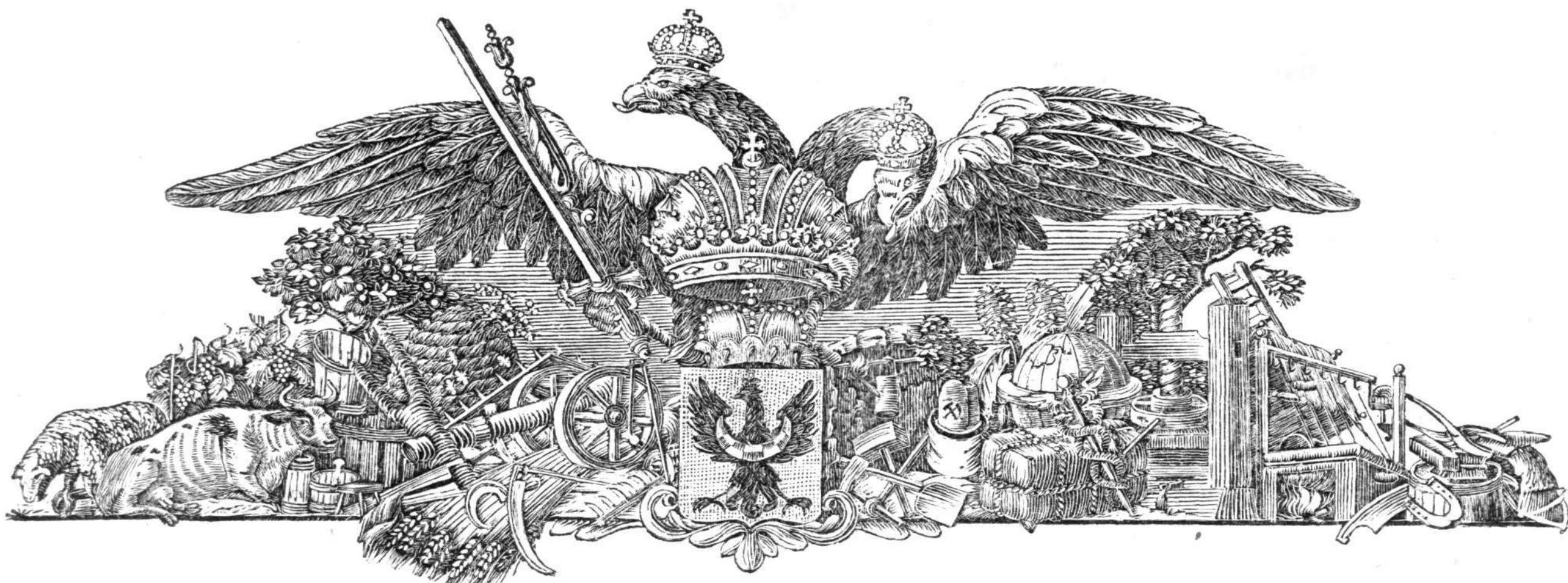

Kmetijske in rokodelske Novice.

Na svitlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj VI.

V sredo 15. listopada 1848.

List 46.

Divji lov.

Pomladanjska noč je skrila
Zemljo v svoje tamne krila,
In počivat' trudne vabi.
Pa počitek da se slabi —
Alj je vriš planinskih sov?
Kaj še! — to je:
Pohajačev divji lov!

De nad nami bi budeti
Hotel Angeljček, varh sveti —
Sila je tud kaj moliti
Moramo se pa jeziti —
Alj doní šum krokarjev?
Kaj še! — to je:
Potepuhov divji lov!

Milo pesem slavčik spéva,
Sladko spavati veléva,
De bo moč veselo vstati.
Ljubo spanje pa se kratí —
Alj tulenje je volkov?
Kaj še! — to je:
Le vasvavcov divji lov!

Tiho je, nič se ne giblje,
Sámo mati dete ziblje.
Sanje pisano nas mami.
Naglo spance nekaj zdrami —
Alj šeptanje mar tatóv?
Kaj še! — to je:
Zapeljivcov divji lov!

Noč jesenska kraj zakriva,
Truden délavec počiva
Se za novi trud krepčáti.
Pa ne da mu mirno spáti —
Alj je vrisk protivnikov?
Kaj še! — to je:
Le pijancov divji lov!

J. Hašnik.

Pervi prihodnji opravi deržavniga zbora.

Pervo delo, ko se bojo 15. dan tega mesca poslanci v Kromerizu sošli, bo: de bojo začeli ustavo delati, to je, postaviti nove vlade, de pridemo enkrat iz starih časov v nove.

De se bo pa zamoglo to imenitno delo v zboru hitrejši dokončati, je pripravil odbor, v kteriga so bili iz vsake dežele trije poslanci odločeni, načrt ali obrís ustave, kteriga bo treba zbranim poslancam v zboru

zdej le v roke vzeti, ga natanjko pretehtati, kar je dobriga obdržati, kar pa za naše dežele ni primer-niga, pa zavreči.

Kar bojo poslanci o tem sklenili, je upati, de bojo Cesar tudi poterdili.

De bojo pa naši braveci vedili, o kterih rečéh se bojo poslanci zdej nar poprej posvetovali, jim po-damo načrt ali obrís, ki ga je gori imenovani odbor iz-delal in kteri prvič obseže *podstavne pravice* (Grund-rechte), to je, splošne pravice deržavljanov, na ktere se ima, kakor nad podstavo ali podlógó, nova vlada opirati. Kakor se mora pri novim pohištvu nar poprej terdna postava napraviti, tako se mora tudi pri novi ustavni vladi vsa nova podloga nar poprej vstanoviti.

Nate ta obrís! *) Pa še enkrat vam rečemo, de te podstavne pravice še niso poterrjene, temuč de se bojo še le v zboru prevdarjale. Ako ima kdo kaj pametniga in potrebniga zoper te pravice opomniti, naj da svoje misli na znanje, zakaj slehernimu umnimu človeku je pripušeno, ta načrt pretresovati, ki marsi-ktere poprave potrebuje. Za dobre svete nam bojo naši poslanci gotovo hvaležni.

Načrt podstavnih pravic.

§. 1. Vsi ljudje imajo enake prirojene in nezneb-ljive pravice; nar imenitniši so: pravica za se skerbeti, za svobodnost osébe, za poštenje in za pomnoženje dušne in materijalne (telesne) blažnosti.

Teh pravic pa zamore vsakdo le v taki meri de-ležen biti, de se drugim ljudem enake pravice ne kratijo.

§. 2. Nalóga deržave je: te pravice krepko varo-vati in spomožiti; sleherni deržavljan odda od svojih pravic le toliko na deržavo, kolikor je potreba v dose-go njenih namenov.

§. 3. Skupšina deržavnih prebivavcov je ljudstvo; vse deržavne oblasti izvirajo iz ljudstva, in se bojo izpeljavale po načinu, kteri je določen v ustavi.

§. 4. Avstrijske deržavlanske pravice se za-

*) Pričijoči obrís je poslovenil g. Ambrož na Dunaji, in nam ga še pred Dunajskim prekucijam poslal. Semtertje smo kakošno besedo prenaradili. Zraven tega še opomnimo, de deržava je zapopadek ali obsežek vsih deželá, pod enim vladarjem zedinjenih. Deržavljan je tedej sleherni človek, ki je opravičen v deržavi prebivati.

dobijo, uživajo in zgubé po določbah tega ustavnega lista in posebne postave.

§. 5. Pred postavo so si vsi državljani enaki. Vse predprave stanov in zaznamki zlahtnosti vsake sorte so overženi in ne smejo več podeljeni biti.

Vsi državljani imajo enake pravice očitne službe zadobiti. Le lastna zasluga da pravico k očitnemu počastenju in obdarovanju; počastenje se ne da po rodovini zadobivati.

§. 6. Prostost osebe (persone) je zagotovljena. Nihče se ne sme zoper svojo voljo navadnemu sodniku odtegniti; privilegirane in iznemavne sodbiša ne smejo obstati.

Nihče se ne sme zapreti, kakor z močjó sodniškega, z vzroki prevideniga ukaza; drugač če je bil na hudodelstvu zalezen.

Ukas za zapero se mora jetniku ročno, ali pa zadnič v 24 urah po vjetji podati.

Vsak, kateri je od služabnikov očitniga varstva zapert bil, se mora u 24 urah njegovi dostojni sodbi oddati ali pa izpustiti.

Če zoper obdolženiga človeka žive znamenja kakiga težkiga hudodelstva ne govoré, se mora v prostosti soditi, to de ima poroštvo ali kavejlon dati, katero sodba odmeri.

§. 7. Sodbino opravištvo je očitno in ustno.

Pri kaznovavni sodbi mora v navadi biti zatožbino ravnanje z prisežno sodnijo. Izneme od te naredbe določijo posebne postave.

Nihče se ne sme v preiskanje vzeti zavoljo hudodelstva, zavoljo kteriga je bil od prisezniga sodiša že nedolžen spoznan; tudi ne sme zavoljo eniga pregreška dvakrat obsojen biti; ravno tako malo se zamore kdo siliti, de bi sam čez sebe govoril, ali de bi zoper svoje starše, otroke, brate ali sestre ali soper zakonskiga družeta pričeval.

§. 8. Le po sodnitem sklepu se kazin naklone in sicer po tisti postavi, ktera je bila takrat veljavna, kade se je hudodelstvo doperneslo.

Obsojenje k smerti je overženo.

Očitne dela, očitno vünpostavljanje, životno kaznovanje se ne smejo za kazin primeriti, tudi se ne smejo znamenja vžigati in ne premoženje odvzeti.

§. 9. Hišna pravica je nerazžaljiva.

Le po sodniškemu dokazu in po postavni meri in v tistih zadevah, ki jih postave vkrenejo, se smejo stanovanja in pisma preiskovati ali pisma clo preč vzeti.

Nedotakljivost hišne pravice pa ne more zaverati, de bi se ne smel človek vjeti, kteriga sodba zalezva.

(Dalje sledi.)

Važna novica iz Frankobroda.

Nemški narodni zbor v Frankobrodu je začel našimu avstrijskemu cesarstvu zmirej nevarniši prihajati.

27. dan pretečeniga mesca je sklenil celo dve ustavne postavi, ktere imajo namen, naše cesarstvo po sili popolnoma razdjati in pokončati — sklenil je, brez de bi bil le avstrijsko cesarstvo prašal, dežele našiga cesarstva razcepiti, de bi razcepljene in po tem oslabljene ložeje v svojo pest dobil.

35 poslancov avstrijskiga cesarstva v Frankobrodu se je odréklo taki sovražni namembi, de se nočejo nikakor takim postavam udati. Zató so položili zboru odrékljivo pismo. De bi pa njih volja veči moč zadobila, so spisali tudi na svoje voljivce razglas in ga v tiste dežele razposlali, ki so jih v Frankobrod poslale, de naj bi tudi voljivci ta njih odrék (protêst) podpisali in ga jim z veliko podpisi kmalo v Frankobrod poslali.

Gospod Korl Gold so tudi vredništvo Novíc en iztis imenovaniga razgласa s prošnjo poslali, de naj ga poslovenjeniga berž po Novícah razglasimo, de se jih

bo po krajnski deželi veliko voljivcov podpisalo in tako odrékljivo pismo berž v Frankobrod poslalo.

Kér bo v ti reči še kaj več govoriti treba, podamo za zde le imenovani razglas, de se bojo Slovenci pomenili med seboj, in de bojo pripravili krepko besedo zoper Frankobrodski zbor, ki se nepoklican v avstrijske zadeve vtika, našiga Cesarja gospodariti, in nas zatreči hoče. Imenovani razglas je tale:

Svojim voljivcam!

Sklepi ustavniga nemškiga narodniga zbora v Frankobrodu 27. kozoperska tega léta so za celo našo avstrijsko domovino takó važni v svojih nasledkih, de se nasproti svojim voljivcam in celimu cesarstvu primorane čutimo, njih svobodno in očitno govoriti.

Po teh sklepih se glasi 2. in 3. razdelk prihodnje ustave nemške države takóle:

„§. 2. Noben del nemške države ne sme z nenemškimi deželami v eno državo zedinjen biti.“

„§. 3. Ako ima kaka nemška dežela z eno nenemško deželo ediniga državniga vladarja, se ima dotika med obojnima deželama po postavah čisto samiga osebniga združenja vravnati.“

Ako se té postavi na avstrijsko cesarstvo obrnete, se mora ta cela država razdeliti, — zveza, ktera njene nemške in nenemške dežele edini, raztergati in vse društvo edino samo na osébo državniga vladarja pripéti. Po tem se ima vse, kar zgodovinsko obstanje, moč in velikost Avstrije podpira, razdreti, z zedinjeno močjó na edino središe se gibajoče državno življenje njegovih deželá pokončati, in dežele v pravicah in postavah, v ustavi in vladanji, popolnoma sak-sebi razrušene biti.

Ljudstva avstrijskiga cesarstva, poprej po oblasti, zde pa v svobodi in bratovšini z enakopravnostjo vsih narodov v eno télo zedinjene, bi se po tem takim ločile, na nove in neznane pota silile, in v nevarnost pogube pahnile, ktere bi zavoljo razločnosti vladarskih svetovavcov v ločenih deželah razcepljena volja ustavniga vladarja varovati ne mógla. Celost avstrijskiga cesarstva, imé Avstrije bi zginito iz zgodovine.

Naše véstno prepričanje o tem težko krivico spozná, ne le zastran ustavnih postav avstrijskih narodov, temuč tudi zastran njih terdno med saboj zvezaniga prida in zastran njih močne volje, ktera jih je skupej deržala v časih nar veči sile in nevarnosti.

Jeli taka krivica potreba nemški deželi? Ali je Nemčii v prid, kar Avstrijo pokončá? Nikdar ne! Nemčije prihodnost se opira na Avstrijo! Na Avstrijo, ki je staro braniše Nemčije proti jutrinim deželam — na Avstrijo, ktere ljudstva so se tudi v zahodnih deželah za svobodnost nemške dežele bojevale, — na Avstrijo, ki je ob časih mirú nemško vedenje, nemški duh clo na daljne brege Donave zanésla, — na Avstrijo, ktera bo v zavezi z Nemčijo v tiste kraje tudi nemško svobodo prinésla in tako nemški narod k občnozgodovinskemu poklicu pripeljala.

Akoravno nas tedej nar živejši nagnjenje za nar tesnejši zavezo Avstrije z Nemčijo nadušuje, — akoravno visoko važnost zedinjene politike spoznamo, — akoravno potrebo spoznamo, de bi se vse ograje med njima overgle in de bi se zastran telesniga in dušniga prida edina vodítva vpeljala, nas vunder vse to ni móglo k temu pripraviti, de bi mi imenovana 2 razdelka brez vse sneme spoznali in se v teh razdelkih zapopadeni osébní vezi podvergli, ktere namen je: avstrijsko cesarstvo razdjati.

Kér to očitno na znanje damo, se nadjamo, de smo ravno tako po vošilih avstrijskih narodov, kakor